

A KÖRNYEZETVÉDELMI INTÉZET BARLANGTANI OSZTÁLYÁNAK TEVÉKENYSÉGE

Az 1981-ben létrehozott Barlangtani Osztály, a számára meghatározott feladatokból (Karszt és Barlang, 1981. I. p. 55.) kialakította azt a tevékenységi kört, mely az adott létszám (3, majd 4 fő) mellett megvalósítható, és ugyanakkor a magyar barlangügy, barlangvédelem legfontosabb, ill. legidősebb feladatait felöleli.

A súlyponti feladatok között is kiemelkedőnek tartottuk a *barlangkataszter* felállítását és folyamatos vezetését, hiszen ennek hiányában nem lehet megalapozott védelmi munkát végezni. Ez a tevékenység évenként az osztály kapacitásának 60–70%-át kötötte le. Ennek keretében a barlangnyilvántartási rendszer kidolgozása (Karszt és Barlang, 1982. II. p. 101–106.) után elkészült a 85 fokozottan védett barlang kataszteri feldolgozása a rendelkezésre állt nagy anyag alapján, de helyszínelés nélkül.

A rendszeres helyszíni munka a Bükk területén kezdődött és folyik ma is; 1984 végéig 700 bükk barlang került a kataszterbe, s a jelenlegi ismereteink szerint még további mintegy 200 barlangra számíthatunk. A kataszterezés létjogosultságát mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az 1977-ben Bertalan Károly által az OKTH Barlangtani Intézete megbízásából irodalmi adatok alapján készített barlangléltár összesen 315 barlangot tartalmazott a Bükk területén.

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat Dokumentációs Szakbizottságával és a helyi kutatókkal való egyeztetés után elkészült a Bükk eddig teljesen feldolgozott kataszteri körzetei (5331, 5332, 5342, 5343, 5361, 5362) barlangjainak *kataszteri számozása* is. (Ezeknek listáját legfontosabb adataikkal és feldolgozási szintjükkel lapunk későbbi számaiban közöljük.)

Folyamatos, ill. a felmerülő igények szerinti kataszterezést végeztünk több helyen, melyek közül kiemelésként érdemes az Esztramos területe, ahol ez ideig — közvetlen barlangvédelmi célból — 18 barlangot vettünk nyilvántartásba.

Megkezdjük azon fokozottan védett barlangok *felmérését*, melyekről nem vagy csak elavult, ill. vázlatos térkép áll rendelkezésre. Ezek közül elkészült a Pál-völgyi-barlang, a Mátyás-hegyi-barlang, a bükki Kő-lyuk és Hillebrand Jenő-barlang, az Udvar-kő, a Jávorkúti-víznyelőbarlang, az István- és Anna-barlang, az ágas-vári Csörgő-lyuk új felmérése, ill. térképének kiegészítése. Ezen munkáknál egyes esetekben igénybe vettük a barlangkutató csoportok segítségét (Alba Regia, Bekey), ill. felmérési anyagaikat (Marcel Loubens Csoport). Az elkészült térképek minél szélesebb körű hasznosíthatósága céljából az osztály a dokumentációkat a Társulathoz átadta, ill. átadja, melyek a Magyarország barlangtérképei sorozat füzeteiként részben megjelentek, részben megjelenés alatt vannak.

Másik súlyponti feladatcsoportot a *barlangok védelmével és hasznosításával kapcsolatos kérdések* ké-

pezik. A széles körű, sokszor rendkívül heterogén feladatok közül kiemelendők az ún. *szabályozási* munkák, melyek sorában tervezetek készültek az OKTH számára a barlangok látogatása, kutatása, hasznosítása, idegenforgalmi kezelése tárgyában, ezek közül a kutatási engedélyezés új rendszerére vonatkozó irányelvek már megjelentek.

Külön említést érdemelnek a barlangok *növényesedésével* kapcsolatos munkák, melyek között először a hazai és külföldi tapasztalatok és irodalom alapján a probléma okait és a védekezés lehetőségeit feltáró tanulmány készült, majd a Pál-völgyi-barlangban — külső szakértők bevonásával — kétéves kísérletet indítottunk be, melynek célja olyan, lehetőleg számszerűsíthető adatok nyerése, melyek az idegenforgalmi barlangok világításának tervezése és üzemeltetése során hasznosíthatók. A kísérlet első eredményei a Társulat által 1984 októberében rendezett Nemzetközi Lámpafióra kollokviumon kerültek bemutatásra.

Megkezdjük a hazai idegenforgalmi barlangok növényesedési állapotfelvételét (Pál-völgyi-barlang, István-barlang, Anna-barlang, Abaliget-barlang), a folyamat későbbi figyelemmel kísérhetősége céljából. Ennek alapján korszerű világítási javaslat készült az Anna-barlang és István-barlang növényesedésének megszüntetésére.

A feladatcsoport kisebb volumenű munkái közül említést érdemel a Pál-völgyi-barlang csepegő vizeinek vízminőség-vizsgálata és a Pál-völgyi-barlang Őt-barát szakaszának kiépítési terve.

Külön feladatcsoportot képeznek a *szakvélemények*, melyek általában az előre nem látható megkezdések alapján végzett kisebb lélegzetű vizsgálatok (pl. a Lengyel-barlang szén-dioxid-változása), lakossági bejelentések helyszínelése (általában mesterséges létesítménynek bizonyulnak), felügyelőségek ad hoc igényeinek kielégítése (pl. a beremendi kőbányában feltárt kristálybarlang helyszínelése alapján szakvélemény készítése) stb.

Az osztály szoros munkakapcsolatot igyekszik kiépíteni a Társulattal. Ennek egyik jele a Magyarország barlangtérképei sorozattal kapcsolatban már említett együttműködés, melynek során az osztály az általa felmért barlangok térképeit átadja a Társulathoz a sorozatban való megjelentetés céljára. Célszerű és mindkét fél számára gyümölcsöző lenne a barlangkataszterezési munka területén a további, mélyebb együttműködés, ezért kidolgozásra került a Környezetvédelmi Intézet és az MKBT közötti együttműködési megállapodás tervezete, mely 1985-ben kerül megkötésre. — Az osztály igyekszik közvetlen kapcsolatot tartani az MKBT csoportjaival is, s terepi munkája során azok kutatótáborait felkeresni, számukra szakmai és egyéb segítséget nyújtani.

Az osztály munkatervi feladatai között több éve szerepel az OKTH és a Szlovák Természetvédelmi Központ (USOP) közötti együttműködési megállapodás keretében több jelentős közös munka végzése. Ezek között említést érdemel a szakirodalmi anyagok kölcsönös feltárása és cseréje, a Baradla és a Domica térképének elkészítése (Baradla Csoport) és közös megjelentetése, egy Szlovákiában rendezendő magyar barlangvédelmi kiállítás forgatókönyvének elkészítése, javaslatok készítése és vizsgálatok végzése a Baradla védelmére stb.

Az Osztály külső megbízásoknak is eleget tett, így pl. a VITUKI megbízásából végezte a Társulat bevonásával a bükki Menyecske-teber feltárását, a KBKI részére a Pál-völgyi-barlang térképét, hossz-szelvényét és műszaki leírását szolgáltatottuk, a VÁTI megkeresésére különböző tervekhez, a Csersegtomaji-kútbarlangról, valamint a Bükki Nemzeti Park területének barlangjairól készítettünk szakvéleményt, ill. védelmi és hasznosítási javaslatokat.

Hazslinszky Tamás

Húsz éves a szervezett miskolci egyetemi barlangkutató

1984. szeptember 13—16. közt rendeztük meg az „Oktatási intézmények karszt- és barlangkutató tevékenységének tudományos eredményei” c. konferenciát Miskolcon, a Nehézipari Műszaki Egyetemen. A rendezők a Nehézipari Műszaki Egyetem, a Bükki Nemzeti Park és a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat voltak, kiknek számos egyetemi és egyetemen kívüli intézmény (Ásvány- és Kőzettani Tanszék, Ásványelőkészítési Tanszék, Fémteni Tanszék, Fizikai Tanszék, Földtani-Teleptani Tanszék, Geodéziai és Bányamérési Tanszék, Bányamérési és Kari Tudományos Diákköri Tanács, Tudományos Diákkör Karszthidrológiai Szakcsoportja, Miskolci Egyetemi Atlétikai és Futball Club, Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület, Országos Magyar Bányászati-Kohászati Egyesület Egyetemi Osztálya, Magyarhoni Földtani Társulat Északmagyarországi Területi Szervezete) nyújtott szerteágazó segítséget.

A konferencián a rendező szervek nevében *dr. Somfai Attila* tanszékvezető egyetemi tanár (NME), *dr. Bartucz Ferenc* igazgató (BNP) és *dr. Fodor István* elnök (MKBT) köszöntötte a jelenlévőket. A megnyitó üdvözlések után 34 szakelőadás hangzott el, melyeknek csaknem mindegyikét komoly vita követte. Előadással gyakorlatilag mindazon magyarországi oktatási intézmény képviseltette magát, ahol a karszt- és barlangkutató bármely témakörében tudományos igényű vizsgálat folyik.

Az NME szerzőkolléktívája (*Zerginé Savanyú K.*, *dr. Juhász J.* és *dr. Lénárt L.*) a dél-bükki karsztforrások — Kács, Sály, Noszvaj — védőidomkötésének munkálatait ismertette, majd *dr. Egerer F.* (NME) a víz—kőzet kölcsönhatás metodikájának a földtani kutatásban való alkalmazásáról szolt. *Dr. Bán M.* (NME) az alacsony hőmérsékletű vizes oldatokból (hideg karsztvizekből) származó mészkiválások főbb kérdéseit érintette.

Egyes barlangok vagy területek barlangjainak összefoglaló kutatásáról többen beszámoltak. *Dr. Lénárt L.* (NME) a Létrási-vizesbarlangról, *Majoros Zs.* (Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal) az Esztramos barlangjairól, *Szepessy K.* (Földes Ferenc Gimnázium, Miskolc) a Kecskelyukról, *Szabó T.*—*Fonyi T.*—*Nyéki A.* (Földes Fe-

renc Gimnázium, Miskolc) az Y-barlangról, *Hámori Zs.* (Iriyi János Vegyipari Szakközépiskola, Kazincbarcika) a répáshutai Pongor-lyuk-tető barlangjairól szolt.

Dr. Hir J. (Iriyi János Vegyipari Szakközépiskola, Kazincbarcika) a répáshutai Pongor-lyuk ásatásának eredményeit foglalta össze.

Az egyes barlangok geológiai feldolgozásának témakörében négy előadás hangzott el. *Csató I.* (NME) és *Viszkoh J.* (ELTE) az Anna-barlang szerkezeti-kőzettani feldolgozását, *dr. Szabó I.*—*dr. Lénárt L.* (NME) a lillafüredi Anna-mésztufabarlang mérnökgeológiai vizsgálatát, *Veres L.* (Borsodi Szénbányák)—*Schneider J.* (NME) a Király Lajos-zomboly üledékföldtani vizsgálatának eredményeit, *Nagy T.* (NME) a Fekete-barlang Kristálytavi-ágának geológiai leírását adta elő.

A konferencia előadásai között a morfológiai-genetikai jellegű volt a legtöbb. *Dr. Hevesi A.* (Földrajztudományi Kutató Intézet) a Bükk rombarlangjairól, *dr. Zámbo L.* (Eötvös Loránd Tudomány-

